

SPANJE

close ups en vergezichten

*

*Ontmoetingen, ervaringen en
gesprekken langs onvoorziene wegen...*

*

SPANJE

close ups en vergezichten

*

*Ontmoetingen, ervaringen en
gesprekken langs onvoorziene wegen...*

*

Erwin Dreesen

*Met bijzondere dank aan:
Ferre Weustenraad voor zijn aansporing en raadgevingen
en Pollie Gregoor voor zijn technische aanreikingen.*

Uitgever auteur: Erwin Dreesen
© 2020 - Erwin Dreesen
Foto's: Erwin Dreesen
Kaft, kaarten, vormgeving & lay-out: Roosje Chini

Verspreiding: in de boekhandel, via hun websites of rechtstreeks bij de auteur

ISBN: 978 94 641 8272 9

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, door middel van druk, fotocopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

1 - DE TOEGANGSPOORT	9
2 - DE DICHTERLIJKE SCHILDERS VAN UBRIQUE	20
3 - DE GRENSLIJNEN VAN DE NIEUWE WERELD	27
4 - HET KLEINE ROME	35
5 - FLAMINGO'S, SEVILLANA'S EN MANZANILLA	42
6 - DE RIDDER VAN DE DROEVIGE FIGUUR & DIE ANDERE VOLKSE VERTELLER	51
7 - EEN KOSTBAAR JUWEEL	64
8 - LANGS DE RÍO OJA	74
9 - DRAMA EN GEWELD IN NAAM VAN HET ALGEMEEN BELANG	85
10 - DE ROMEINEN	93
11 - DE CAMINO GALÁCTICO, EEN WEG NAAR DE ONDERGAANDE ZON	100
REISNOTITIES EN LEESBOEKEN	128
SPAANSE WOORDEN, PLAATSEN, UITDRUKKINGEN	133
KAARTEN:	
Autonome Gemeenschappen	136
Provincies	137
Andalusië	138
Camino Francés	139

*

De warme magie van Spanje, zijn gouden appels, verborgen paden en kloosters, zijn hitte en kou, de diversiteit van zijn landschappen, de voetsporen van zijn roemrijke zonen en dochters, zijn zonsondergangen, bergpassen en vlaktes, zijn heiligen en torero's, zijn zonlicht, zijn verdriet en zijn culturele en culinaire wisselwerking met de rest van Europa vragen een onhaastige, gestadige en langdurige benadering, als een onverstoorbare nevel die lijsig door verlaten straten sluipt.

*

Voor mijn bruid, mijn reisgezel

*Luister mijn jongen, naar de stilte.
Het is een golvende stilte,
een stilte
waarin valleien en echo's verglijden
en die de voorhoofden buigt
naar de aarde*

Federico García Lorca

1 - DE TOEGANGSPOORT

Vanuit Saint-Jean-Pied-de-Port, tussen de uitlopers van de Pyreneeën trek ik langs de Camino Francés, de eeuwenoude pelgrimsroute naar Santiago de Compostela, het Spaanse Baskenland in. Ook al wisselen aanvankelijk zachte hellingen en korte afdalingen elkaar af, eens voorbij de kleine stenen brug van het Spaanse grensstadje Arneguy loopt het stijgingspercentage al snel op tot 7 à 9 procent. Te voet, per fiets of met de

auto voelt de klim als een gevecht met de berg. Dat er-
vaarde ook Karel de Grote toen hij hier in 778 een tus-
senstop maakte, na zijn terugkeer van enkele Spaanse
veldslagen tegen de Saracenen. In de verte hoorde hij
de olifantenhoorn van zijn neef en vijfsterrengeneraal
Roeland, de aanvoerder van zijn achterhoede, die iets
hogerop, bij de pas van Roncesvalles, in het fabelach-
tige woud van helmboswuivende ridders door de Bas-
ken in een hinderlaag werd gelokt en in de pan gehakt.
Roeland had even voordien, in de buurt van Nájera,
nog een belangrijke overwinning behaald op de Moren
waar hij volgens de legende in een tweekamp de reus
Ferragut had gedood met een dolksteek in zijn navel,
de enige zwakke plek van de gigant. Maar tegen de Bas-
ken moest hij het onderspit delven.

In de kerk van Valcarlos, de vallei van Karel, staat een
beeld van Sint-Jacob de Morendoder. Overal in Spanje
kom je Jacobus in deze hoedanigheid tegen. Een oude
in het zwart geklede vrouw met opvallende rode puk-
kels op haar wangen geeft er mij een bescheiden maar
vriendelijke rondleiding. De heilige staat afgebeeld in
pelgrimskledij, terwijl overwonnen Moren onder de
hoeven van zijn wit rijdier liggen.

Jacobus 'Matamoros' is de patroonheilige van pelgrims,
ridders, hoedenmakers en bejaarden. De oude vrouw
vertelt mij dat zijn bijstand, met wisselend succes,
wordt afgesmeekt tegen reuma, voor zonnig weer en
een goede oogst. Vijf gepensioneerden, die vanop een
afstand het gesprek meevolgen, zijn het daar niet mee
eens.

Op de top van de Roelandspas, aan de Puerto de Ibañeta, is het weer onvoorspelbaar. IJzige koude en vroege sneeuw wisselen plots af met wolken die in alsmaar groter wordende blauwe glasramen openbreken. Een granieten monoliet met zwaard en knots herinnert aan de wrede middeleeuwse veldslag. Puerto de Ibañeta was altijd een strategische locatie. Stille getuigen hiervan vind je op de wandelroute langs de vierenzeftig bunkers en kazematten, een stukje van de 'P-linie', de P van Pyreneeën, een verdedigingsgordel waarvan Franco tijdens en na de Spaanse burgeroorlog uit schrik voor een invasie van de geallieerden, meer dan zesduizend exemplaren liet bouwen tussen de Middellandse zee en de Cantabrische kust.

Tussen dennenbomen en kurkeiken verrijst de machtige abdij van Roncesvalles. Haar immense, sombere grijze leisteendaken ogen als een kolossale treurige vesting. De zware muren, met de rug naar het Noorden, bieden beschutting tegen de harde winterkoude. Door de eeuwen heen zorgden zij voor bescherming in tijden van vijandelijkheden.

In de middeleeuwen produceerde het klooster jaarlijks al zo'n 40.000 liter wijn. Vandaag hebben andere wijnproducenten zich de Navarrese wijngaarden toegeëigend. Tussen de bodega's van Nekeas in het noorden en Inurrieta in het zuiden liggen duizenden vaten rode, witte en rosado wijnen van onberispelijke kwaliteit te rijpen.

De Tempranillo, de 'vroege' druif met een heel specifieke wilde bessensmaak wordt eerst geoogst. Daar-

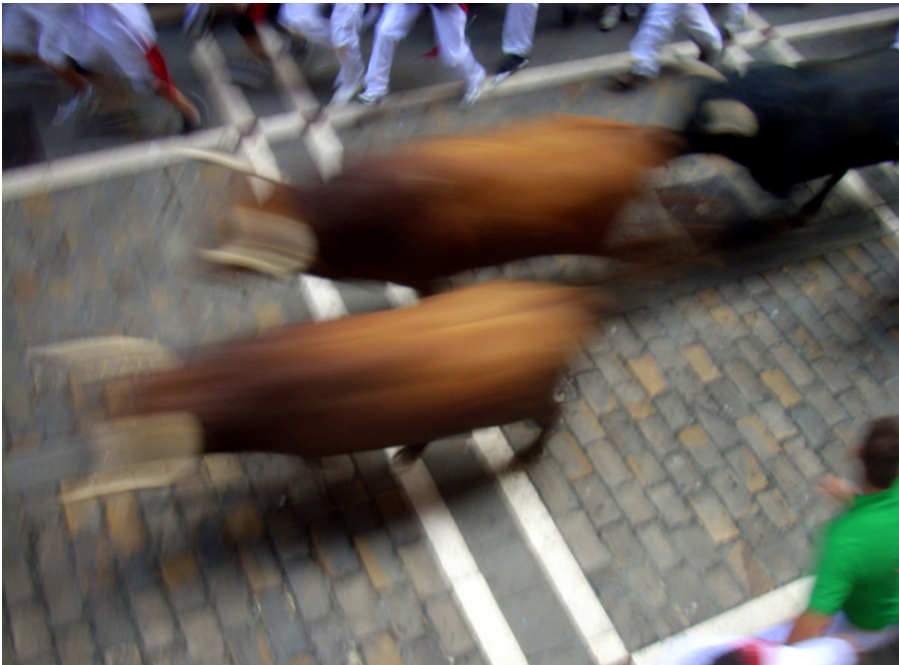
na volgen de dieprode en complexe zonneaanbidder Garnacha en de later rijpende Cabernet Sauvignon. In de schaduw van het romaans-cisterciënzer Monasterio Santa María la Real in Irache, het eerste pelgrimshospitaal langs de Camino nabij Estella, liggen de gelijknamige bodega's. In zijn diepste kelders, uitgehouwen in de rotsen die als wapenarsenaal dienden tijdens de eerste Carlistische oorlog (1834-1839), rust een privécollectie van uitgelezen oude wijnen van de beste oogstjaren. Op deze heilige berg, de Montejurra, kwamen tot voor kort de Carlisten onder leiding van Carlos Hugo de Bourbon, ex-echtgenoot van de Nederlandse prinses Irene, jaarlijks samen om de eed van trouw aan hun idealen te zweren en hun aanspraken op de troon levendig te houden. Dit gebeurde voor het laatst op 9 mei 1976. Twee sympathisanten werden toen neergeschoten. Naast het klooster staat een gedenksteen voor de twee slachtoffers.

Voor de pelgrims is er een alternatief voor de dure wijnen van de cava centenaria: zij kunnen aan de dubbele fontein, de fuente del agua y del vino, hun drinkbus vullen met koel water of Tempranillovariëteiten.

Van Roncesvalles naar Burguete, door een donker bos waar op elk moment trollen, heiligen of nimfen kunnen opdoemen, loopt de weg lichtjes bergaf. Een van de eerste huizen van het dorp lijkt met zijn houten balken en donkerbruine vensterluiken op een Zwitsers chalet. Dirk Lambrechts schreef er de eerste en enige bladzijden van zijn nooit afgewerkte thesis over Spaanse middeleeuwse iconen.

In 'The sun also rises' beschrijft Ernest Hemingway deze herberg met stenen vloer en lage zoldering. Vandaag ligt er visgraatparket in oude eik, die zacht kraakt onder vermoeide voeten.

Pamplona, de hoofdstad van Navarra, is een drukke, levendige, welvarende stad. De jaarlijkse San Fermíneesten tijdens de tweede week van juli, waarbij de stieren binnen een met houten schotten afgesloten parcours door de smalle straten worden gejaagd, lokken meer volk dan alle Spaanse kerken samen op een jaar. De Encierro start met de Chupinazo, een vuurpijl die op het balkon van het stadhuis wordt ontstoken. Als je, precies op het moment dat de voetzoeker ontploft, een rode halsdoek om het witte overhemd knoopt, wordt deze een talisman die bescherming biedt tegen hoornstoten

in de hals. Rood staat symbool voor het martelaarschap van San Fermín, zoon van een Romeinse senator uit de derde eeuw die op z'n vierentwintigste tot bisschop van de stad werd benoemd en op z'n dertigste in het Franse Amiens werd onthoofd. Drie tinten rood, opwinding, spanning en alteratie, zweven gedurende zeven ochtenden tussen acht uur en twee minuten na acht over het parcours van 848 meter emotie en horror.

Mozos, jongens en meisjes, mannen en vrouwen in wit met rode kledij met een opgerold dagblad in de handpalm rennen voor de stieren uit. Het dagblad dient om de stieren op krantlengte afstand te houden of om, indien nodig, hun aandacht te trekken. Elf pastores, stierenherders gewapend met lange ebbenhouten stokken, hebben als taak om de stieren in de goede baan te houden. Duizenden deelnemers uit de hele wereld, een door adrenaline gedreven allegaartje van stoere bonken, waaghalzen en avonturiers, hollen mee. Evenveel mensen kijken toe vanop de balkons in de calle Estafeta.

De echte superhelden zijn vanzelfsprekend de stieren, de koningen van de mythologie, lenige giganten van energie en kracht.

Een brokje kracht voor de inwendige mens vind je bij restaurant Hamabi, vlak achter het stadhuis, een klein gastronomisch keukenland waar pupillen van Albert Adrià culinaire streekgerechten serveren aan democratische prijzen.

Het Museo de Navarra, ingebed tussen de omwalling van het oude stadsdeel, biedt een kunsthistorisch over-